

Een meertalig lijstje maken

Meester Miguel vraagt soms aan zijn kleuters, maar vooral aan hun ouders, expliciet naar de betekenis of de vertaling van woorden zodat hij ze zelf kan gebruiken. Dat doet hij door een **lijstje** aan te leggen met belangrijke woorden en uitdrukkingen in de verschillende talen van de kleuters.

- ✓ jongste kleuters
- ✓ oudste kleuters
- ✓ taalhomogeen
- ✓ taalheterogeen

Tip: Ouders helpen een handje

Je kan wekelijks een aantal woorden in het Nederlands (bv. uit een thema) vergezeld van een afbeelding, uithangen in de gang, bijvoorbeeld bij de kapstokken van de kleuters. Daaronder voorzie je ruimte om de vertalingen te schrijven. Ouders kunnen dan wanneer ze hun kind naar school brengen of afhalen op een laagdrempelige manier de woorden vertalen. Je kan als leerkracht onder de afbeelding vlagjes voorzien, zodat de ouders de vertaling kunnen schrijven bij het vlagje van hun land van oorsprong. En op die manier weet jij ook in welke taal het woord vertaald werd. Hou er hierbij wel rekening mee dat er in één land vaak verschillende talen gesproken worden (bv. Turks en Koerdisch in Turkije) of eenzelfde taal in verschillende landen (bv. Spaans in Spanje en Argentinië). Als alternatief kan je de vlagjes vervangen door een foto van de kinderen uit de klas die die taal spreken.

Tip: Woordboom

Rond een bepaald thema kan je de Nederlandse en vertaalde woorden bijvoorbeeld samen met een prent in een **woordboom** in de klas hangen. Leuk om naar de door mama of papa vertaalde woorden te verwijzen als je met de kleuters rond dat thema werkt! Bovendien zorgt dit ongetwijfeld voor een extra bruggetje voor de kleuters om ook de woorden in het Nederlands makkelijker te onthouden.

Tip: Werken rond een thema

Bij de introductie van een nieuw thema kan je, zeker voor kleuters die alleen zijn in de klas met hun thuistaal, op voorhand enkele begrippen in de thuishalen van de kinderen opzoeken of deze aan de ouders vragen. Hiernaar kan je dan verwijzen als je de begrippen aanbrengt in het Nederlands.

Troostwoorden

Voor het eerst naar school gaan is voor veel kinderen een grote aanpassing die vaak – zeker in het begin – heel wat emoties oproept, weet juf Tine van de instapklas. De jongste kleutertjes raken wel eens in paniek of lijken ontroostbaar. Een aantal anderstalige kleuters zijn des te moeilijker te troosten, omdat ze nog niet vertrouwd zijn met het Nederlands. Een stevige knuffel kan

al veel soelaas bieden, maar juf Tine voelt aan dat er soms iets meer nodig is. Haar collega van de derde kleuterklas, meester Cengiz, heeft bovendien ook een paar anderstalige nieuwkomers in de klas. Daarom maken ze beide, als dat mogelijk en nodig is, gebruik van woordjes in verschillende talen om hun leerlingen te troosten en op hun gemak te stellen.

- ✓ jongste kleuters
- ✓ oudste kleuters
- ✓ taalhomogeen
- ✓ taalheterogeen

Tip: Meertalige kleuters

Bij de inschrijving van meertalige kinderen is het een aanrader om samen met de ouders een lijstje aan te maken van woorden uit de thuistaal die gebruikt kunnen worden om te achterhalen waarom een kind overstuur is en om het te troosten of gerust te stellen (denk aan troetelnamen en woorden als 'drinken', 'pijn', 'honger', 'mama' enz.). Het kan ook gaan over heel vaak gebruikte woorden als 'eten', 'kom', 'ga zitten' of 'mama of papa komt straks'.

Meer informatie vind je ook in de Validiv Schoolbeleidsgids, bij 'Visie'.

Tip: Nederlandstalige kleuters

Ook Nederlandstalige kinderen kunnen hier baat bij hebben! Zo is het handig als de juf van Annabel weet wat ze wil als ze naar haar 'lapje' vraagt (versleten vod die haar troost biedt). Of als ze troost nodig heeft, vraagt ze soms 'abdouwe!'. Ze bedoelt daarmee 'vasthouden' en wil dan eigenlijk een knuffel. Elk kind heeft zo wel eigen woordjes, zoals bijvoorbeeld de naam van een knuffel.

Tags: ouders, welbevinden

Peter en Meter

Als dat kan, hebben anderstalige nieuwkomers in de klas van juf Khadija een peter of meter met dezelfde thuistaal. Onder andere bij groepswork zorgt juf Khadija ervoor dat ze kunnen samenwerken. Zo blijft de anderstalige nieuwkomer een volwaardig groepslid en neemt hij/zij actiever deel, waardoor er ook meer Nederlands kan geoefend worden. Voor de andere leerling is dit een kans bij uitstek om zijn/haar thuistaal te versterken, bijvoorbeeld door ook eens iets in die taal te schrijven.



Tip: Groepjes slim samenstellen

Varieer in de samenstelling van groepjes: gebruik zowel taalhomogene als taalheterogene groepjes. Plaats, indien mogelijk, kinderen met dezelfde thuistaal naast of bij elkaar in de klas. Langs de andere kant kan je er als leerkracht ook wel eens voor kiezen om groepjes taalheterogeen samen te stellen. Je probeert dus zowel interactie in de thuistaal als in het Nederlands te bevorderen, afhankelijk van de aard van de activiteit, het doel, ... Taalhomogene groepjes zorgen ervoor dat kinderen zich kunnen focussen op de inhoud zonder dat ze gehinderd worden door moeilijkheden om hun denkprocessen en antwoorden te verwoorden. Het is een goed idee om dit af te wisselen met taalheterogene groepjes. Deze hebben het voordeel dat leerlingen in een gemeenschappelijke taal leren communiceren. Ze moeten dan het Nederlands gebruiken omdat dat voor iedereen toegankelijk is.

Varieer hierbij met de opstelling van tafels en banken zodat interactie tussen de leerlingen - in om het even welke taal! - mogelijk is en gestimuleerd wordt. Verander de opstelling van de klas naargelang de doelstelling van een taak of les naar één van de volgende mogelijkheden:

- Klassieke opstelling in rijtjes
- U-vorm
- Blokken

- Groepen
- Hoeken

Tags: sociale vaardigheden

Uitleg in eigen taal

Tijdens verschillende lesactiviteiten mogen leerlingen elkaar ondersteunen door uitleg te geven of elkaar te helpen in hun eigen taal.

Een paar voorbeelden:

*Verplicht leerlingen echter
nooit om iets te vertalen.
Beschouw het eerder als een
waardevolle extra!*

In het eerste leerjaar leert juf Saskia in de rekenles haar leerlingen overbruggen. Omdat daar veel taal aan te pas komt, is dat vaak moeilijk voor anderstalige leerlingen. Juf Saskia ontdekte dat, eens een leerling het overbruggen beet heeft, het echt kan helpen om die leerling samen met een taalgenootje oefeningen te laten maken! Juf Saskia leerde haar leerlingen ook dat 'uitleg geven' niet betekent dat je de oefeningen in de plaats van je klasgenootje maakt, maar wel dat je de oefening gerust mag uitleggen in je eigen taal! Voor leerlingen die een gemeenschappelijke thuistaal hebben, hoeft juf Saskia de brug nu niet meer met handen en voeten uit te leggen. Het volstaat dat één leerling het begrepen heeft. Zo heeft ze ook meer tijd voor de leerlingen die alleen zijn met hun taal in de klas. En door een peer tutoring-project op school komen ook de kinderen van het vijfde leerjaar vaak uitleg geven in hun eigen taal en/of in het Nederlands aan de leerlingen van juf Saskia. Bovendien draagt het onder woorden brengen van de leerstof bij tot een beter begrip bij de leerling die de uitleg geeft!

Tip: Groepjes slim samenstellen

Varieer in de samenstelling van groepjes: gebruik zowel taalhomogene als taalheterogene groepjes. Plaats, indien mogelijk, kinderen met dezelfde thuistaal naast of bij elkaar in de klas. Langs de andere kant kan je er als leerkracht ook wel eens voor kiezen om groepjes taalheterogeen samen te stellen. Je probeert dus zowel interactie in de thuistaal als in het Nederlands te bevorderen, afhankelijk van de aard van de activiteit, het doel, ... **Taalhomogene** groepjes zorgen ervoor dat kinderen zich kunnen focussen op de inhoud zonder dat ze gehinderd worden door moeilijkheden om hun denkprocessen en antwoorden te verwoorden. Het is een goed idee om dit af te wisselen met **taalheterogene groepjes**. Deze hebben het voordeel dat leerlingen in een gemeenschappelijke taal leren

communiceren. Ze moeten dan het Nederlands gebruiken omdat dat voor iedereen toegankelijk is.

Varieer hierbij met de **opstelling** van tafels en banken zodat interactie tussen de leerlingen - in om het even welke taal! - mogelijk is en gestimuleerd wordt. Verander de opstelling van de klas naargelang de doelstelling van een taak of les naar één van de volgende mogelijkheden:

- Klassieke opstelling in rijtjes
- U-vorm
- Blokken
- Groepen
- Hoeken

Meer informatie vind je ook in de Validiv Schoolbeleidsgids, bij 'Visie'.

*Tip: Peer tutoring?*⁴³

Peer tutoring is een vorm van samenwerking waarbij twee kinderen samen aan een taak werken. Het ene kind (5de klas) begeleidt een ander kind (2de klas) bij het inoefenen of verwerven van bepaalde leerinhouden. Onderzoekresultaten wijzen op verbeterde leerprestaties en dit zowel voor het begeleidende kind (tutor), als voor het begeleide kind (tutee). De tutee krijgt individuele aandacht en uitleg op aangepast niveau. De leerkwaliteit vergroot! Door de leerinhouden uit te leggen krijgt ook de tutor beter begrip van de inhoud. Hierdoor groeien zowel de tutor als de tutee in zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Naast positieve resultaten op cognitief gebied zijn er dus ook resultaten op sociaal en emotioneel vlak.

Tags: wiskunde, sociale vaardigheden, zelfredzaamheid

⁴³ Bron: http://www.steunpuntdiversiteitenleren.be/sites/default/files/Methodiekenoverzicht_0.pdf

Begripscontrole bij betekenisonderhandeling

In de klas van juf Maya zijn betekenisonderhandelingen een dagelijks terugkerend fenomeen. Een voorbeeld:

Adam wil iets uitleggen, maar de juf snapt het niet meteen: 'Bedoel je kersen, Adam?' 'Nee, geen kersen.' 'Hoe ziet het er dan uit, kan je het beschrijven?' Het is zoals kersen maar kleiner. Dezelfde kleur, rood. Het is zo (hij gebaart een klein rondje) en als dat geel of groen is, is het nog niet goed - als het rood is wel. En dat prikt. Dat wat prikt moet je er afdoen.' 'Waarom moet je dat er afdoen?' 'Je moet het goed proper maken en dan thee van maken.' 'Ik denk dat ik weet wat je bedoelt. Kan je het misschien tekenen?' Adam maakt een tekening op het bord om zijn uitleg te illustreren. Juf heeft het begrepen: rozenbottelthee bedoelt Adam.⁴⁴ Vaak vraagt juf Maya daarna, om zeker te zijn dat ze elkaar goed begrepen hebben (ter begripscontrole dus), hoe een leerling dat in zijn/haar eigen taal zegt. Of ze vraagt om een voorbeeld van iets in de eigen taal te geven.

- ✓ 1ste graad
- ✓ 2de graad
- ✓ 3de graad
- ✓ taalhomogeen
- ✓ taalheterogeen

*Verplicht leerlingen echter
nooit om iets te vertalen.
Beschouw het eerder als een
waardevolle extra!*

Tip: Euh... betekenisonderhandeling?

Je kan leerlingen dus in interacties zelf laten achterhalen wat woorden of uitdrukkingen betekenen. Dit noemt men **betekenisonderhandeling**. Dit kan tussen de leerkracht en een leerling of tussen leerlingen onderling. Het kan gaan om een uitdrukking uit een tekst die de leerlingen niet begrijpen of om een uitdrukking waarvoor leerlingen niet de juiste formulering vinden. Door gerichte vragen kan de leerkracht de leerling ondersteunen bij het formuleren. Die rol kan ook opgenomen worden door een medeleerling. Bij

⁴⁴ Bron: <http://www.anderstaligenieuwkomers.be/leerkrachtenwijzer/beginners/woordenschat.aspx>

betekenisonderhandeling wordt de bal in het kamp van de taalleerder gelegd in plaats van bij de taalaanbieder. Dit betekent dat de taalleerder (de leerling) samen met de taalaanbieder (de juf/meester, maar dit kan ook een andere leerling zijn) actief op zoek gaat naar de betekenis van bepaalde woorden en begrippen. Taalproblemen kunnen aanleiding geven tot zo'n leermomenten. Taalproblemen kunnen aanleiding geven tot leermomenten. De taalleerder verlegt door betekenisonderhandeling zijn grenzen en vergroot zijn taalvaardigheid. Voor beginnende taalleerders is het zeker niet eenvoudig om spreekangst te overwinnen, er gaat soms wat tijd over om een klimaat te creëren waarin dit 'hardop zoeken en proberen' kan.⁴⁵

Tip: Andere talen inzetten

Het inzetten van andere talen geeft betekenisonderhandeling een extra dimensie. Door ruimte te geven aan andere talen bied je als leerkracht een extra mogelijkheid om aan betekenisonderhandeling te doen. Op het einde van de betekenisonderhandeling kan je polsen naar de eigen taal. Dit geeft je een extra aanwijzing om te weten of jullie elkaar goed begrijpen.

Tip: Let wel op

Het is niet omdat een leerling iets niet in zijn/haar eigen taal kan vertalen, dat de betekenisonderhandeling mislukt is! Vertalen vraagt immers veel van leerlingen, zeker als ze nog jong zijn. En het kan ook zijn dat een leerling een begrip in het Nederlands kent, maar niet in de eigen taal. Meestal gaat dat over begrippen die typisch op school aangeleerd worden. Verplicht leerlingen nooit om iets te vertalen, beschouw het eerder als een waardevolle extra!

Meer informatie vind je ook in de Validiv Schoolbeleidsgids, bij 'Professionaliseren'.

Tags: sociale vaardigheden, spreken

De eigen taal in groepswerk

Tijdens groepsopdrachten mogen de leerlingen van meester Jeroen hun verschillende talen gebruiken: om te overleggen, iets op te zoeken op het internet, in een tweetalig woordenboek ... Wel verwacht meester Jeroen van hen dat ze bij een presentatie zo veel mogelijk Nederlands proberen te gebruiken.

- ✓ 1ste graad
- ✓ 2de graad
- ✓ 3de graad
- ✓ taalhomogeen
- ✓ taalheterogeen

Tip: De vliegende leerkracht

Tijdens groepswerk ga je het best vaak bij de groepjes langs. Je vraagt aan de leerlingen hoe ze de opdracht aanpakken, waarom ze dat zo doen, wat ze al gedaan hebben en nog zullen of moeten doen, of ze ergens hulp bij nodig hebben, ... Stel ook vragen om het denkproces van de leerlingen te verdiepen. Aan leerlingen die in een andere taal bezig zijn, kan je daarom vragen waarover ze het hebben.

Tags: sociale vaardigheden, leren leren

